

Ina Hut, directeur-bestuurder Coördinatiecentrum tegen Mensenhandel (CoMensha)

Zet de waarheid altijd op één

markante
personen /
markante
beroepen /
gemene deler:
communicatie

Auteur Sander Grip
Fotograaf Eran Oppenheimer

Als klokkenluider werd ze verguisd in de wereld van internationale adoptie. In tegenstelling tot veel mensen die de noodklok luidden, vond Ina Hut weer empoel: ze werd directeur van het Coördinatiecentrum tegen Mensenhandel. Daar zochten ze iemand die stof durft te laten opwaaien. En dat past precies in Huts straatje: "Laat de waarheid op één staan. Altijd. Ook al loop je daardoor persoonlijk een risico."

Tik de naam Ina Hut in op internet en je stuit direct op het feit dat zij ooit als klokkenluider haar functie van directeur bij adoptie- en projecthulporganisatie *Wereldkinderen* neerlegde. Op harde wijze kwam ze in aanraking met de keerzijde van het publiekelijk aankaarten van structurele misstanden in de wereld van adoptie.

Hut weigerde van haar hart een moordkuil te maken en dat komt in haar huidige functie ook goed van pas: waar klokkenluiders vaak wegzakken in door onbegrip gevoede vergeetelheid, werd zij directeur van Coördinatiecentrum tegen Mensenhandel CoMensha. Wederom een onderwerp met groot maatschappelijk belang. Ook nu weer een onderwerp waar iemand die de waarheid durft te zeggen het verschil kan maken.

Mensenhandel is een smerige wereld die we wat graag zouden ontkennen. Mensenhandel is een hel, of het nu gaat om gedwongen prostitutie, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting of orgaanverwijdering onder dwang. Het is een wereld waarin tienermeisjes met niet meer dan de inhoud van een koffertje als persoonlijk eigendom worden vastgehouden in groezelige kamers om uitgewoond te worden als seks-slaven. En het is een wereld waarin migranten onder erbarmelijke omstandigheden moeten werken en leven, zonder vrije tijd of loon. Maar bovenal is deze wereld geen ver-van-ons-bedshow die zich afspeelt in van armoede, honger en oorlog verscheurde ontwikkelingslanden. Het is een wereld die haar lange armen uitstrekt tot bij jou en mij om de hoek. En Ina Hut is er, met vele ketenpartners, om de boel wakker te schudden.

Een kwestie van vraag en aanbod

En dat is dus niet de eerste keer voor haar. "Toen ik vanuit mijn functie als directielid van Universiteit Nyenrode overstapte naar de goede-doelensector en in de internationale adoptie ging werken, zag ik dat de vraag naar kinderen vele malen hoger is dan het aantal kinderen dat ter adoptie aangeboden wordt. Een oude wet uit de economie stelt dat de vraag het aanbod stimuleert. Hoe meer ik zag dat adoptie tegen kinderhandel aan schuurt. Vooral bij adoptie uit China zagen wij veel misstanden. En ik kon en wilde mijn mond niet houden.

Kinderen werden verhandeld om aan de vraag te voldoen. En handelaren kregen grof geld om kinderen aan te brengen bij adoptiecentra. We stopten met de adoptie van gezonde kinderen uit China, maar ik wilde onderzoek doen naar de achtergronden van kinderen die nog op de lijst stonden voor adoptie. Toen zei het ministerie van Justitie: stop. Als jij verder gaat onderzoeken, dan nemen we de vergunning van Wereldkinderen af. "Nederland durfde als Calimero niet tegen het grote China aan te schoppen. Hier speelden handelsbelangen een grote rol en dat vond ik onacceptabel."

Erkenning

Uiteindelijk legt ze haar baan neer en zoekt de media op. Een heftig besluit, want daarmee ging ze als klokkenluider weg en die mensen krijgen over het algemeen geen applaus, weet Hut. "Een professor in Tilburg vertelde me dat 75 procent van de klokkenluiders uiteindelijk in de goot belandt. Zelf heb ik vijf jaar zonder betaald werk gezeten. Maar ik had in het verleden een eigen bedrijf en ik had dat goed verkocht. Er was dus een buffer en dat geluk hebben veel klokkenluiders niet."

Het allerergste, herinnert Hut zich aan die periode is het feit dat mensen je niet geloven: "Je integriteit wordt te grabbel gegooid, mensen denken dat je verhaal niet klopt. Ik zat in het systeem van adoptie; daarbinnen zagen mensen mij als een verrader. En erbuiten zagen ze me als een onderdeel van het systeem en dus als iemand die ook fout was."

Het heeft lang geduurd, maar uiteindelijk is ook

‘Laat de waarheid altijd op één staan, ook al loop je daarmee persoonlijk een risico’

door anderen bevestigd dat er een grote weeffout in het systeem zit. “Door het feit dat ik, als directeur van de grootste landelijke adoptieorganisatie, aftrad omdat ik niet meer achter adoptie kon staan, werd er iets in gang gezet. Het beeld dat adoptie iets nobels is, veranderde. Ook de economische crisis en betere fertiliteitstechnieken speelden een rol. De vraag daalde enorm. Dat was mijn eerste erkenning. En jaren na mijn aftreden kwam de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming in 2016 met een rapport waarin zij mijn visie bevestigde.

Ik voelde erkenning en opluchting. Bovendien heeft het me laten zien dat ik gelijk heb als ik zeg dat je je eigen integriteit altijd voorop moet zetten. Ik heb laten zien dat ik betrouwbaar ben en dat ik niet wegloop voor mijn verantwoordelijkheid. Dat is mijn les aan alle mensen: laat de waarheid altijd op één staan, ook al loop je daarmee persoonlijk een risico.”

De vraagkant is het probleem

Als directeur van CoMensha ziet Hut een parallel met haar tijd in de adoptiewereld: “Er wordt misbruik gemaakt van kwetsbare mensen. Is er bij adoptie vraag naar kinderen, hier is er vraag naar jonge, goedkope prostituteés, naar drugs en betaalbare spullen. Op die vraag spelen mensenhandelaars in. En aan die vraagkant zit het grote probleem. Als er geen vraag is, dan zwakt uiteindelijk het aanbod ook af.” En natuurlijk is Hut niet zo naïef om te denken dat de vraag naar betaalde seks ooit zal verdwijnen: “Ik denk wel dat we de boel zo kunnen reguleren dat we ervoor kunnen zorgen dat de kans op misstanden zal afnemen.”

Het voordeel bij haar huidige queeste: waar ze in de adoptie nog een roepende in de woestijn was, werkt Hut nu nauw samen met partijen die zich ook hard maken tegen mensenhandel. “Dat is mooi aan

mijn functie: wij zitten aan tafel met het Openbaar Ministerie, politie en zorginstellingen met als doel deze uitwas de kop in te drukken. Dat betekent dat we verbinding zoeken. We moeten samenwerken, in alles heel goed communiceren.”

Kracht

De kracht van communicatie ligt voor CoMensha in die verbinding. “Wij zijn een kleine club”, stelt Hut. “Maar wij hebben veel impact. Zo verbinden wij opsporingsdiensten met opvanginstellingen. Ook zijn wij voorzitter van landelijke overleggen mensenhandel en werken we nauw samen met ketenpartners in de regio’s, waardoor we kans zien om die agenda’s op verschillende bestuurlijke niveaus op elkaar af te stemmen.”

Naast deze rol, die zich voor het grote publiek aan het oog onttrokken op de achtergrond afspeelt, ziet CoMensha voor zichzelf een taak weggelegd in aandacht vragen voor het probleem. Zo is er de grote reizende fototentoonstelling *Open je ogen*, waarin dertig slachtoffers van mensenhandel in woord en beeld geportretteerd zijn. “Dat is een strategische expositie waarbij we niet alleen wat beelden op een zichtbare plek neerzetten. Het gaat gepaard met onder meer een programma voor de professionals in die gemeenten, waardoor zij middelen in handen krijgen om zelf het probleem van mensenhandel adequaat aan te pakken.

Zo proberen we het probleem met wortel en tak uit te roeien en vertellen we tegelijk het grote publiek dat dit probleem bestaat, ook bij ons in Nederland. We willen dat het publiek de ogen opent voor mensenhandel. Al die partijen die strijden tegen mensenhandel hebben de ogen en oren van mensen op straat nodig om te zien waar het probleem zich voordoet.”

En ja, dat is dichterbij dan je denkt. Hut kent de anekdote van twee meisjes die elke ochtend keurig

bij hun ouders aan het ontbijt zitten, maar op weg naar en terug van school gedwongen worden een paar mannen af te werken. Elke dag. En de ouders weten van niks: “We moeten alertheid bereiken bij burens, vrienden, ouders.”

Sneeuwbal

Pas sinds enkele jaren bestaat de functie communicatieadvies binnen het team. “Het is goed dat we iemand hebben die *overall* kijkt naar de communicatie, maar ik vind communicatie iets van alle teamleden. Iedereen heeft contact met de ketenpartners waarmee wij werken”, kijkt Hut naar haar organisatie. “Zij zijn onze eerste focus. Wat we naar het grote publiek doen, is ondersteunend aan ons werk, maar door ons te richten op de ketenpartners creëren we in mijn ogen veel eerder een sneeuwbal-effect: met elkaar bereik je meer dan als we apart de boer op gaan. Daarop is onze communicatie gericht.

Een voorbeeld: wij kunnen naar een middelbare school gaan voor een informaties, maar we kunnen beter via de Onderwijsraad het onderwerp op het curriculum krijgen, dan bereiken we in een keer alle scholen. Zeker als kleinere organisatie moet je slim omgaan met je middelen. *Choose your battles*, is een Engels gezegde. Als andere organisaties zich op microniveau inzetten, kunnen wij ons op het macroniveau richten. Daarom is het essentieel met elkaar samen te werken: ik ben ervan overtuigd dat we met elkaar veel kunnen bereiken.”

Uitwassen

Daar komt bij dat het grote publiek bereiken lastig blijft: mensenhandel is een onderwerp waarvoor we toch liever de ogen sluiten. “Zet ik op sociale media iets over mensenhandel, dan krijgen we tien likes. Zet ik er een foto van een etentje op, dan krijg ik een veelvoud aan duimpjes. We willen het liever

Slachtoffers bereiken

Slachtoffers bereiken is een lastig onderdeel van de aanpak van mensenhandel. Zo spelen emoties als schaamte en angst een grote rol bij de wil van slachtoffers om naar voren te treden. Ook is het bij uitgehute migranten vaak zo dat familieleden in het land van herkomst bedreigd worden of dat er een voodoo-ritueel gehouden is wat hen bindt aan de criminele netwerken, omdat er een vloek rust op de familie. Daarnaast heeft de een het nodig zijn of haar verhaal te vertellen om het trauma achter zich te laten terwijl de ander er juist haat bij heeft er niet meer aan herinnerd te hoeven worden.

Ina Hut: “Toch hebben we hun verhalen hard nodig om een goed beeld te krijgen van de aard en omvang van het probleem. Zorgcoördinatoren zijn een belangrijke schakel. Zij zijn er onder meer om contact te leggen met slachtoffers. Zo ging de zorgcoördinator in Eindhoven op zoek naar jongens die gedwongen ge prostitueerd werden op vakantieparks, op parkeerplaatsen en in de bossen rond de stad. In twee jaar tijd heeft zij zeventig slachtoffers gevonden, waarvan er 52 bij het begin van hun uitbuiting nog minderjarig waren. Het leert ons dat voorlichting aan het grote publiek en in de keten van hulpverlenende instanties gecombineerd moet worden met een actieve houding van ons en het publiek om daadwerkelijk een verschil te kunnen maken.”

‘Het gaat erom dat we de uitwassen van het systeem aanpakken. Daarop richt onze boodschap zich’

niet weten en dat merkte ik al toen ik bij *Wereldkinderen* werkte. Mensen willen weten noch geloven dat het systeem verziekt is. De redenering waarmee we ons geweten sussen: prostitutie is toch legaal, wat dan mensenhandel?

Over het eerste deel van die redenering nemen wij bewust geen standpunt in. Of prostitutie legaal is of niet, doet er in ons werk niet toe. Wij pakken de uitwassen van het systeem, de mensenhandel, aan. Daarop richt onze boodschap zich. En het geldt voor andere terreinen van uitbuiting ook: iedereen wil wel een bakje champignons voor een euro, maar vraag jij je wel af waarom dat zo goedkoop is? Is dat niet omdat die Poolse arbeiders veel te hard moeten werken voor veel te weinig geld en op een vieze matras in een schuurtje moeten slapen?”

Voor de bühne

Langzaam raakt de maatschappij ervan doordrongen dat mensenhandel ook in ons land een issue is. “Maar dat gaat langzaam en we zijn er nog lang niet. Ik merk dat de politiek steeds meer de noodzaak voelt om mensenhandel en uitbuiting aan te pakken. Het is een van de vier belangrijkste onderwerpen van de Nationale Veiligheidsagenda. Dat is een begin, maar we moeten er wel geld en middelen voor vrijmaken. Die zijn nodig om het werkelijk aan te pakken. Doen we dat niet, dan blijft het geschreeuw voor de bühne waar we in de praktijk niets mee opschieten.”

Als er meer geld beschikbaar zou zijn, wat dan? Meer aandacht voor opsporing van mensenhandel. Socialemediacampagnes speciaal gericht op hoe de slachtoffers die in achterkamertjes weggestopt zitten en lijden, beter gesignaleerd kunnen worden. En ook het grote publiek er beter van doordringen dat zij als consument een keuze kunnen maken die

een halt toe kan roepen aan deze praktijken. “Het is in mijn ogen nog steeds een kwestie van vraag. We moeten iets doen aan de vraagkant. Kijk naar de moord op advocaat Derk Wiersum. Is iedereen die drugs gebruikt niet een beetje medeschuldig aan die moord? Je drugsgebruik houdt het criminele netwerk in stand. Die kant mogen we best op in het sturen van de publieke opinie.”

Vraag versus aanbod

“Ik kom daarbij terug op wat ik al gezegd heb en wat ik ook riep toen ik bij *Wereldkinderen* zat: zolang wij de vraag in stand houden, bieden we een voedingsbodem voor criminele praktijken. En natuurlijk zal er nooit een foto in de supermarkt hangen van uitgebuite arbeiders die champignons oogsten. Er zal zelfs nooit een foto hangen van vulploegen in de supermarkt, die net zo goed tegen schandalige uurlonen moeten werken. We weten dat sommige supermarktketens zich ook schuldig maken aan uitbuiting.

We kunnen echt nog wel meer doen, al moet ik ook eerlijk zijn: we hebben het ei van Columbus nog niet gevonden om die publieke opinie om te buigen. Ik denk wel dat we kunnen komen tot een wereld waarin de weerbaarheid van mogelijke slachtoffers groter wordt en het grote publiek durft op te letten. Neem die zwakbegaafde man in Tubbergen, die als huisslaaf uitgebuit en mishandeld werd. De omgeving zag het en niemand deed zijn mond open. Ik kan me voorstellen dat mensen wel een ‘niet-pluisgevoel’ hadden, maar niet direct een link hebben gelegd met mensenhandel. Dáár hebben we nog een wereld te winnen en dat moet de eerste uitdaging zijn die we met onze communicatie oppakken.” —